

CLG

Goed verzameld

Pedigree in Piershil

De hebbedingetjes van een handelaar

Tekst Fleur Poots | Fotografie Kim Krijnen

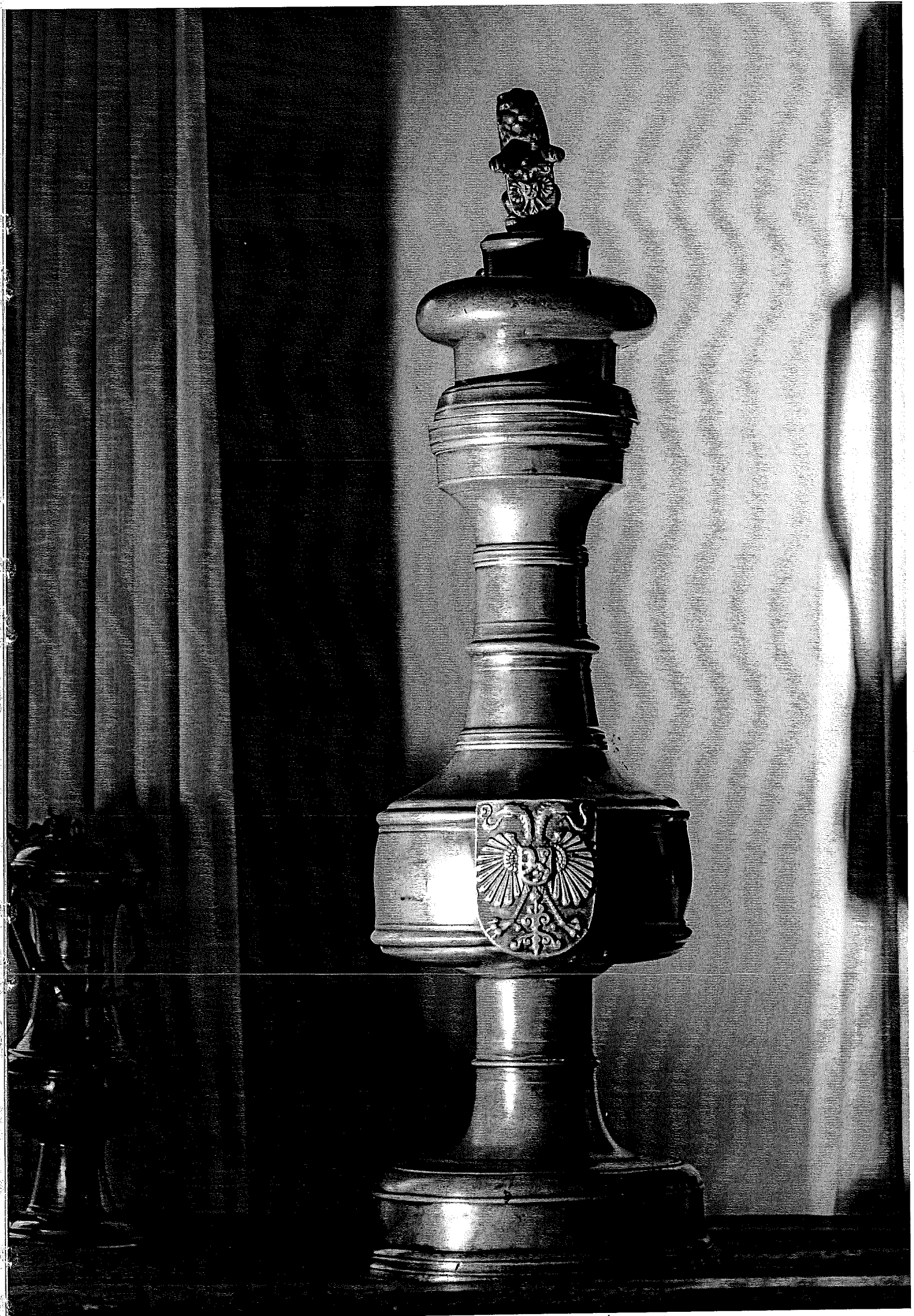
Een verzameling kan een mens in haar greep hebben. Omringd willen zijn door mooie dingen, de collectie compleet willen krijgen, op zoek zijn naar dat ene ontbrekende stuk. In deze serie volgen we verzamelaars. Waar begon het allemaal? Hoe is hun collectie tot stand gekomen en wat zijn de meest dierbare objecten? Maar bovenal: wat bezielt hen nu eigenlijk?

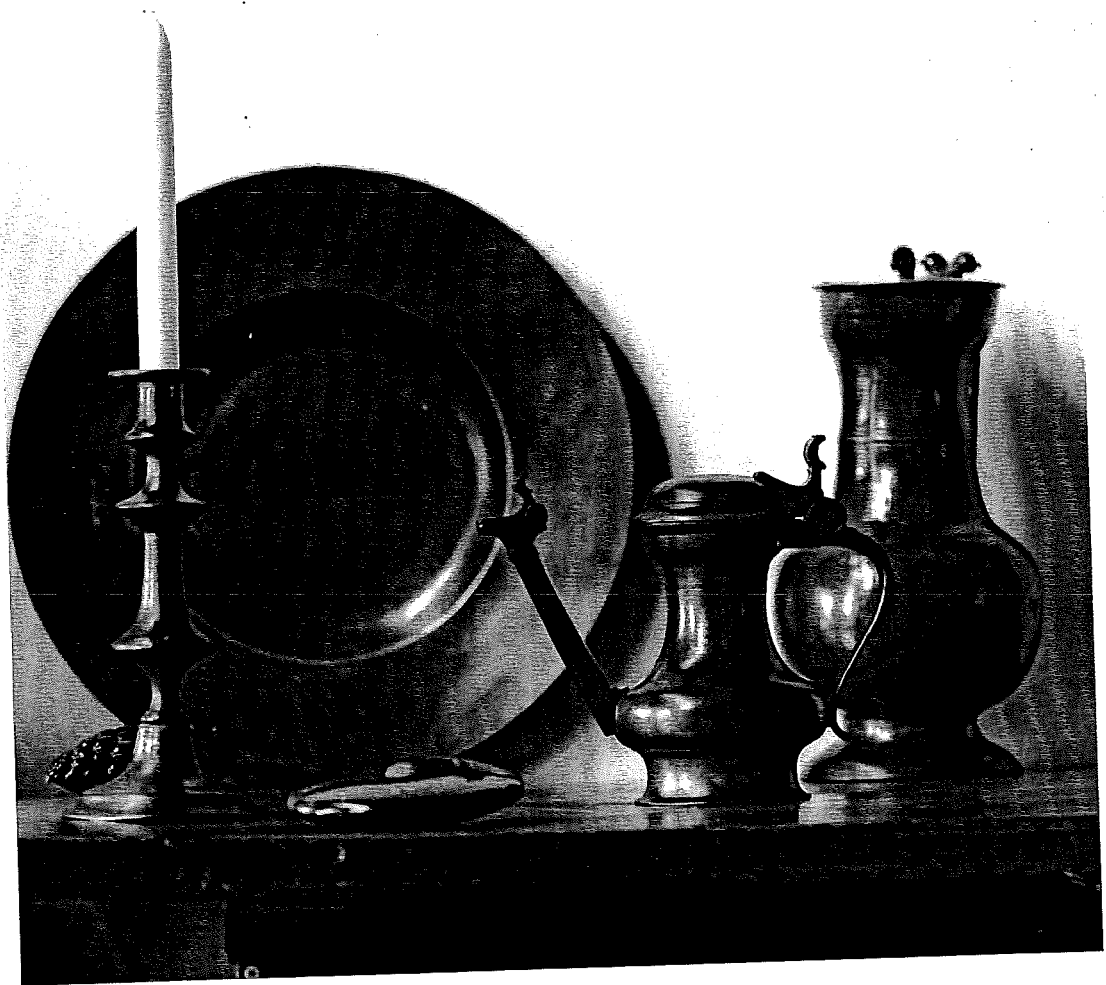
Onderweg naar Piershil, een dorpje onder de rook van Spijkenisse, laat de chauffeur van de buurtbus mij het landschap door zijn ogen zien. De gepensioneerde vrijwilliger wijst aan waar de huizen voor de watersnoodramp van '56 stonden, waar de melkboer zat en het snoepwinkeltje uit zijn kindertijd. Ik word keurig afgezet voor het huis waar ik moet zijn, ook al is daar geen halte. Bij verzamelaar Fred en zijn vrouw Coco lijkt het wederom of ik terug stap in de tijd, maar dan nog even wat verder terug: zware houten meubelen, religieus houtsnijwerk, kandelaars, overal tinnen schotels en kannen. Alles mooi gegroepeerd in de huiskamer. En staat daar nou echt een spinnewiel? 'Dat is het eerste stuk, uit Kopenhagen. En die kist heb ik meegenomen uit Frankrijk. Zo ben ik begonnen met verzamelen.'

*trijkglas, ook wel
trijksteen genoemd.
Vaarschijnlijk gebruikt om
neffenheden uit stof glad
te strijken. Dit exemplaar
is bijzonder vanwege de
vuiserende kleurstelling.*

Wereldreiziger

Eind jaren zestig zat Fred op de grote vaart voor de Nederlandse koopvaardij. 'De meesten gingen naar de kroeg als ze vrij hadden. Ik ging naar antiekwinkeltjes.' Dat is niet iets wat hij meekreeg toen hij opgroeide, het kwam zomaar op uit het niets, spontaan. Zo was hij ook de enige in zijn familie die ging varen. Fred wilde de wijde wereld in. Al gauw gepromoveerd tot stuurman, zou hij voor zijn dertigste kapitein zijn. 'Daar had ik geen zin in, ik besloot naar Australië te emigreren. Toen ben ik bij een Duits scheepvaartbedrijf terechtgekomen waar ik vervolgens veertig jaar voor heb gewerkt. Ik ben pas thuisgekomen in 2011.' Hij mompelt dat hij niet zo goed is met jaartallen en roept dan ineens hard richting de keuken: 'Kootje, wanneer zijn we getrouwd?' '1975,' is het antwoord. In Sydney. Dan is het hem helder: 'Ik ben gaan varen in 1968, een paar jaar later ben ik geëmigreerd naar Australië. Daar kwam ik Coco tegen, die daar als verpleegster aan de slag was gegaan.' Tot 1978 hebben ze in Australië gewoond, daarna drie jaar in Venezuela en vervolgens zijn ze naar Nieuw-Guinea gegaan. Tussentijds tien jaar in Nederland op de Waalhaven, toen naar Chili en aansluitend Singapore. 'We hebben geen kinderen dus ik was multi-inzetbaar, ik heb nooit nee gezegd.' Coco: 'Altijd heen en weer. Ik ging hem

opzoeken in Chili, stond ik op Schiphol bij de paspoortcontrole, mijn koffer al op de band, belde hij: "Niet gaan, als jij hier aankomt, ben ik weg, naar Taiwan." Nou, zo ging het altijd.'

Fanatiek

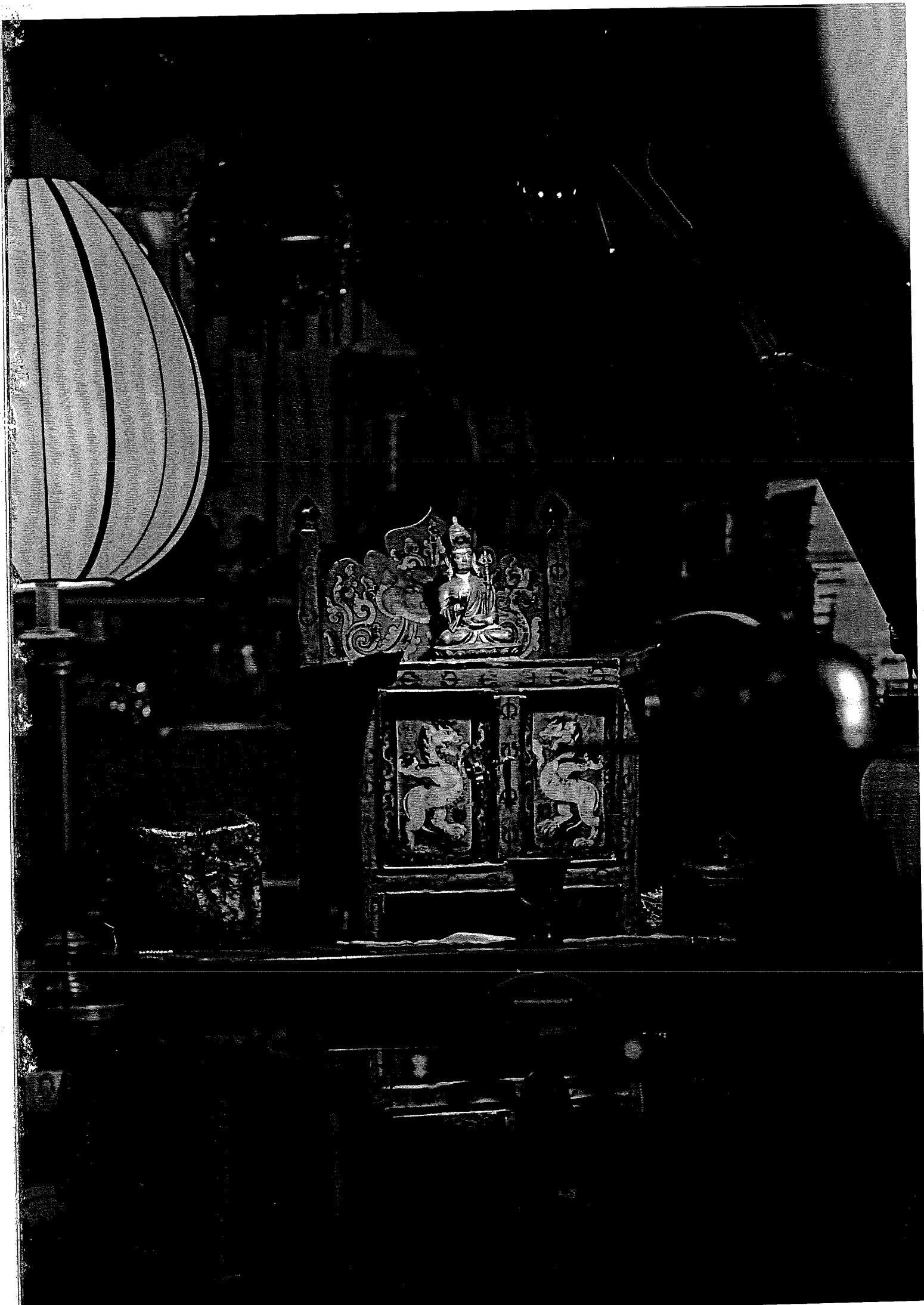
Tin is van het begin af aan de hoofdmoot van zijn verzameling. Fred kan niet zo goed verklaren waarom. 'Het trok mij gewoon aan, net als ijzer. Van ijzer word je niet wijzer, zeggen ze in de antiekhandel, maar ik ben er gek op. De uitstraling, de kleur, of beter: de patina. Mijn naam stond erop, het was gewoon voorbestemd.

'Willem van Oranje kreeg daar nog wijn uit geschonken'

In Amsterdam ging ik altijd naar de Spiegelstraat, waar ik mijn eerste tinnen kan kocht. Toen stond ik er financieel nog niet zo goed voor, dus het heeft drie jaar geduurd voordat ik die afbetaald had. En zo ben ik begonnen. Eerst kwamen de

spullen, toen de drang om meer te weten, om referenties te hebben, dus volgden de boeken. Ook heb ik altijd musea bezocht.' Hij wijst een Jan Steen-kan aan, zo genoemd omdat dit type staat afgebeeld op de schilderijen van Jan Steen. Die moet je hebben als verzamelaar. 'Hier komt de fanatieke verzamelaar in mij naar voren: deze is 17de-eeuws en komt van een veiling, uit de collectie van Anton Philips, de vader van Frits Philips. Dat is mijn trots en glorie.' Trots is hij ook op een grote stadskan. 'Die zag ik bij een antiquair in Antwerpen en ik herkende hem. Ik lees veel, dat is mijn kracht, ik wist meteen dat het een bijzondere was. De dame die hem verkocht, wist dat niet.' De kan is van 1574, met een heel goede provenance, of *pedigree*, zoals Fred zegt. 'Willem van Oranje kreeg daar nog wijn uit geschonken. Er zijn er maar twee van. De andere staat in Museum Het Valkhof in Nijmegen, de conditie van dat exemplaar is pokdaliger. Deze is wijd en zijd besproken en gedocumenteerd, maar ik ben net zo gek op die kan met de dikbuikyorm.' Hij wijst wat mindere goden aan: 'Ook goed, want die passen mooi bij het interieur.' Losse VOC-muntjes, uit alle steden. Spaanse kandelaars, laatmiddeleeuws, 'Ook met een mooie pedigree! Als je die nog kunt krijgen, ben je spekkoper.'

Links: stadskan (Nijmegen, 1574). Hoogte 68,5 cm.
Boven: kardinaalsschotel met meesterteken IC Montrelle (Frankrijk, 1668). Diameter 40 cm. Ervoor een kandelaar met drie knoppen op ronde voet (Engeland, circa 1700); de Jan Steenkan/tuitkan (17de-eeuw). Hoogte 20,5 cm; daarnaast een buikkan of Walliskan, met een ramskop op de deksel. Met hamerkeur en verticaal gegoten (Zwitserland, circa 1730).

Waarde

Fred wijst het een na het ander aan en somt op: 14de eeuw, 16de eeuw. 'Dit houdt z'n waarde hè, dat is leuk om tegenaan te lopen.' Een zakmes in de vorm van een damesschoentje, 'een hebbedingetje', ligt naast echte schoentjes uit de 16de en 17de eeuw. Het één vormt de opmaat voor het ander. De motivatie? 'Ik moet het leuk vinden. Dat is een heel leuke kroonluchter die daar hangt, van rond 1650. Die zag ik op een beurs, kon ik niet betalen. Vijf jaar later kom ik hetzelfde ding tegen in Brussel voor wat minder geld, de helft. Toen kon ik het wel betalen. Kootje zegt altijd tegen me: "Een hebberd ben je."'

Met het tin ligt het iets anders, dan zoekt hij heel gericht. Het moet van voor de 17de eeuw zijn. Fred is heel consequent: beneden alleen objecten uit de 15de tot en met de 18de eeuw, de rest boven. De bodemvondsten liggen hem toch wel het meest na aan het hart. Ook als ze niet van tin zijn. Hij pakt een rond object, een glazen strijksteen, en draait hem naar het licht. 'Prachtig, die patina!'

Op zolder komen we in een andere wereld terecht

Tin is niet meer zo populair als voorheen. Jongeren hebben geen interesse, de tinverzamelaar is een uitstervende soort. Daardoor verandert de waarde. Er waren plannen om een eigen tinmuseum te openen met de tien grootste verzamelaars van Nederland, maar dat is niet van de grond gekomen. 'Dus, wat ga ik doen? Schenken aan musea? Die zeggen 'ja graag, maar dan gaat het in het depot'. Als ik het schenk, wil ik het tentoongesteld hebben, maar daar krijg je geen garanties voor.'

Exotisch

De verzameling werd gevormd door zijn reizen. 'In Chili kom je weer een leuk Spaans tafeltje tegen en dat sjouw ik dan mee rond de wereld. Als verzamelaar van tin kun je weinig in Nieuw-Guinea, dus daar verzamelde ik ethnografica. In China hetzelfde verhaal, toen ben ik Chinees gaan verzamelen, vooral neolithisch aardewerk. Nu zeg ik dat wel zo makkelijk, maar je moet de juiste mensen leren kennen in de handel, er zijn er weinig die je kunt vertrouwen. Ik heb altijd geluk gehad met de mensen die ik aangesproken heb en er is één verkoper geweest in Hongkong, Victor Choi, met wie het klikte. Hij heeft me begeleid om dingen te kopen. Maar ja, toen kwam ik hier met 150 objecten uit China, Han-dynastie. Daar heb ik weer honderd stuks van weggedaan voor wat meer ruimte.'

*s: de zolder vol
sche souvenirs van
aren buitenland.
nde pagina's:
thisch aardewerk uit
1. Shandong-Longshan
de (2400-2000 v. Chr.),
natzwarte uiterlijk
wel wat weg van tin;
lijsvogel uit Papoea-
w-Guinea.*

Verzamelen is een plezierige ziekte, volgens Fred, maar het neemt bij hem zeker geen ernstige vormen aan. Zijn hele ethnograficaverzameling, vergaard in de negen jaar dat hij in Nieuw-Guinea woonde, heeft hij ook van de hand gedaan. Zonder moeite. 'Ik heb ervan genoten, ook van de aanschaf, met veel plezier verzameld en er weer afstand van gedaan. Zo ook het groene aardewerk uit de Chinese Han-dynastie. Ik heb niet het geld ontvangen dat ik ervoor betaald heb, maar het kreeg een goede bestemming.'

'Als we naar boven gaan, mag ik roken,' zegt Fred. We blijven echter steken op de wenteltrap. Hij wijst nog een aantal tinnen teljoren aan uit de 16de eeuw, waaronder een paar vierkante bordes. Eenmaal op zolder komen we in een geheel andere wereld terecht. Onder het schuine dak bevinden zich allemaal souvenirs van zijn reizen: Exotisch ogende lampionlampen uit China, op rechts een pagode uit Taiwan, 'dat ding weegt 280 kilo', naast een uit de kluiten gewassen torenuurwerk dat te groot is voor de woonkamer. Aan de andere kant een hele verzameling thee die een kruidige geur verspreidt, wat het exotische van alles lijkt te onderstrepen. Fred steekt zijn shagje aan. Formaat boomstam, vast een relict uit zijn zeevaarttijd. De objecten zijn gegroepeerd op soort. Engels tin, dat beneden niet past, omdat dit uit een andere tijd komt. Beddenkruiken. Een boterdoos. Het zijn hebbedingetjes, herhaalt Fred nog maar eens. En, toch nog wat ethnografica: paradijsvogels. Van zijn tijd in Nieuw-Guinea. Hij werd voor twee jaar uitgezonden, maar zat uiteindelijk meer dan acht jaar in Lae, Madang, tussen de oorspronkelijke inwoners, door Fred vasthoudend 'inboorlingen' genoemd. Er zit een pen in de paradijsvogels, die de krijgers in hun haar staken. Hij heeft er nog een aantal. Ooit hingen er hele kano's onder de dakbalken.

Genieten

'Toen ik met pensioen ging, keerde ik terug naar huis met een container van 40 voet. Kootje wist niet wat haar overkwam. Waar moesten we het laten? De zolder stond al bomvol. Dus al dat spul eruit, die ethnografica, allemaal verkocht.' Fred wijst naar een hoekje met zwarte kruiken. Het lijkt bijna van metaal, maar het is Chinees aardewerk, van 2000 voor Christus. Hij pakt er een boek bij. Alle vormen die erin staan, heeft hij gehad. Wat er nu staat, is een restant. Negentig procent van zijn spullen heeft hij gekocht bij Victor Choi, hij wijst hem aan op een foto. 'En dat ben ik met Jackie Chan, de acteur, die heb ik ook gekend toen ik in China was.' Grafgiften. Geldkistjes uit Singapore. Haaiantanden, van een paar miljoen jaar oud. Die horen er ook bij, gewoon een aantal om te hebben. Een paar keer in de week gaat Fred naar boven, om te genieten van dit alles. De oogst van jaren, van over de hele wereld. Veertig dienstjaren, veel avonturen beleefd. Dat is wat hij ziet als hij tevreden om zich heen kijkt en zijn shagje nog eens aansteekt. ☺

